

РІЧНИЙ ЗВІТ

2022 РІК

ІНСТИТУТ
МАСОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ

ВСЕБІЧНО
НА ЗАХИСТІ
СВОБОДИ СЛОВА

Київ 2022

“Перший рік з початку повномасштабного російського вторгнення став найтрагічнішим у новітній історії України. Він також став роком, коли український медійний ринок і спільнота зазнали величезних втрат. Сотні медіа закрилися, десятки журналістів загинули та зазнали поранень. Тисячі фахівців виїхали з країни чи змушені були змінити роботу. Багато успішних проєктів стали на паузу або припинили існування взагалі. Вся діяльність ІМІ в 2022 році була направлена на те, щоб зберегти і врятувати незалежну українську журналістику”
- Оксана Романюк.

ПРО ІНСТИТУТ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Інститут масової інформації (ІМІ) - провідна українська медійна громадська організація, заснована у 1996 році.

ІМІ займається підготовкою аналітики в сфері свободи слова, професійних та етичних стандартів журналістики; організовує кампанії, розробляє зміни до законодавства України та провадить діяльність у сфері медіаграмотності та захисту прав журналістів. Має мережу представників у 20 регіонах України.

ІМІ продовжує бути єдиною українською організацією - партнером міжнародної медійної мережі IFEX, а також українським партнером “Репортерів без кордонів” та Freedom House.

Також партнерами ІМІ протягом 2022 року були: USAID, OSCE, UNESCO, N-ost, UCBI.

ДІЯЛЬНІСТЬ ІМІ У 2022 році

Допомога журналістам

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну ІМІ розпочав систематичну та всеохопну допомогу журналістам, яка включає надання в безкоштовну оренду обладнання, фінансову підтримку редакцій та індивідуальну фінансову допомогу журналістам, забезпечення хабів засобами індивідуального захисту та для надання першої медичної допомоги. **Всього було надано понад 4600 одиниць засобів для безпечної роботи журналістів**, включно з бронезилетами, касками, аптечками, павербанками, ноутбуками, смартфонами, старлінками та ін.; **надано фінансову допомогу понад 30 редакціям і понад 250 журналістам.**

Українським та іноземним журналістам було видано понад **1800 комплектів захисного обладнання**, зокрема касок і бронезилетів; понад 1000 аптечок, включно з ліцензійними джгутами САТ (турнікетами), бандажами, оклюзійними пов'язками, протиопіковими серветками.

Також, за сприяння партнерів, ІМІ забезпечив журналістів 50 ноутбуками, портативними і монтажними; видали понад 100 смартфонів і супутникових телефонів, 52 старлінки, забезпечили редакції потужними павербанками з сонячними батареями для зарядки ноутбуків та інше обладнання й засоби індивідуального захисту.

ІМІ створив логістичні ланцюги з охопленням всієї території України, щоб мати можливість допомогти українським журналістам і медіа в усіх регіонах. ІМІ активно співпрацював з Посольствами України в Румунії та Польщі, з волонтерами, викладачами ВУЗів, бізнесменами, польськими та румунськими журналістами, українськими письменниками, студентами.

Також регіональна мережа ІМІ стала мережею підтримки українських журналістів. Починаючи з березня 2022 року регіональні редакції та їхні журналісти почали отримувати фінансову допомогу, індивідуальні комплекти захисту (бронезилети та каски), аптечки та інше необхідне журналістам під час війни обладнання.

ДІЯЛЬНІСТЬ ІМІ У 2022 році

У 2022 році ІМІ запустив у 10 регіонах медіахаби для підтримки журналістів.

В Україні запрацювала мережа з 10 журналістських хабів “Медіабаза”, мета якої - підтримка роботи незалежних медійників у складних умовах. Хаби почали працювати в Одеській, Херсонській, Миколаївській, Кіровоградській, Запорізькій, Дніпропетровській, Харківській, Полтавській, Чернігівській та Житомирській областях. Skorистатися послугами мережі можуть як журналісти, що проживають у згаданих регіонах, так і ті, що перебуватимуть там за робочою необхідністю чи навіть просто проїздом.

Головне в хабах це організація онлайн- та офлайн-тренінгів, дискусійних майданчиків, налагодження комунікації між медійною спільнотою, владою, силовиками та військовими, надання в користування засобів захисту, обладнання, професійного у тому числі.

Станом на кінець 2022 року, хабами скористалась майже 1000 журналістів, які змогли там працювати в умовах блекаутів, брати в оренду захисне обладнання, брати участь в тренінгах, дискусіях, групах підтримки, прес конференціях та інших заходах.

ДІЯЛЬНІСТЬ ІМІ У 2022 році

Моніторинг та аналітика

Загальна аудиторія досліджень ІМІ склала понад 5 млн осіб.

- Понад 150 аналітичних матеріалів національного рівня
- Понад 300 регіональних аналітик, що стосувалася всіх регіонів України.

Розслідування, що стосуються російської агресивної пропаганди:

- Розроблено концепцію моніторингу для притягнення кремлівських пропагандистів до відповідальності на основі Руандійського кейсу
- Запроваджено нову термінологію, що стосується геноцидної риторики
- Зібрано базу доказів що охоплює понад 300 кремлівських пропагандистів, що причетні до геноцидної риторики

Дослідження професійних стандартів

У 2022 році до Білого списку найякісніших онлайн-медіа увійшли такі редакції: Суспільне, Громадське, "Ліга", "Українська правда", Укрінформ, Радіо Свобода, "Дзеркало тижня", НВ, "Еспресо" та "Бабель".

Дослідження джинси

Російське вторгнення в лютому 2022 року спричинило дуже різке падіння кількості замовних матеріалів в українських медіа. Проте моніторинг ІМІ у вересні 2022 року вже показав, що ринок джинси в медіа почав відроджуватися. Станом на вересень він становить приблизно третину, а в окремих медіа – і половину довоєнних обсягів. Згідно з даними дослідження, комерційні компанії наразі виступають основними замовниками матеріалів з ознаками джинси: на них припало 49% усіх таких матеріалів.

Гендерний моніторинг

Дослідження, проведене ІМІ в четвертому кварталі 2022 року, показало, що в середньому онлайн-медіа зараз цитують експертів лише у 12,5% матеріалів. Таких низьких показників ІМІ не фіксував із 2014 року. На думку експертів ІМІ, причиною падіння гендерного балансу в медіа є російська війна проти України.

Дослідження ІМІ, які отримали найбільшу популярність у 2022 році:

- Моніторинг "Білий список". Дев'ять онлайн-медіа, що стали найякіснішими: моніторинг ІМІ
- Марс у Козорогу. Що "політичні астрологи" прогнозували про війну на Донбасі.
- Словник коректної термінології для висвітлення російсько-української війни
- Інфозлочини. Дмитро Кисельов. Хто він і наскільки небезпечний?

СПИСОК ПРОЗОРИХ І ВІДПОВІДАЛЬНИХ МЕДІА

Загальноукраїнські онлайн-медіа, які набрали найбільше балів за результатами оцінки дотримання професійних стандартів, та мали найнижчі показники маніпуляцій, джинси, фейків станом на вересень 2022.

Суспільне новини

Радіо Свобода

НВ

Укрінформ

Ліга.net

Громадське

Бабель

Українська правда

Дзеркало тижня

ЗАМОВНИКИ МАТЕРІАЛІВ З ОЗНАК

Період моніторингу 6-8 лютого 2023 року. Медіа, що увійшли у вибірку: Радіо Свобода, Громадське, Інтерфакс-Україна, Збійл Zaiid.net, NV, Кореспондент.net, УНІАН, 24 канал, Укрінформ, Українська правда, Суспільне, Цензор.Нет, ТСН, Еспресо, Гордон, РБК-Україна

40,2% КОМЕРЦІЙНІ КОМПАНІЇ

14,4% ПОЛІТИЧНІ

12,4% ПЕТРО ПОРОШЕНКО

10,3% ДОКУМЕНТИ

3,1% ЧОРНУХА

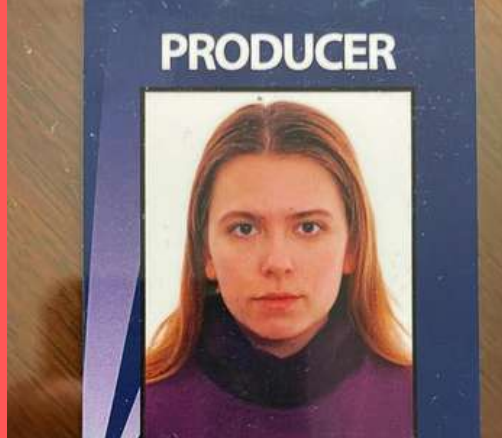
ДЖИНСИ
НЕНАЛЕЖНЕ МАРКУВАННЯ
КОМЕРЦІЙНІ ЗАМОВЛЕННЯ
ПОЛІТИЧНІ ЗАМОВЛЕННЯ

ІНФОЗЛОЧИНИ. ДМИТРО КИСЕЛЬОВ. ХТО ВІН І НАСКІЛЬКИ НЕБЕЗПЕЧНИЙ?

12.12.2022, 11:01 АЛЬОНА НЕСТЕРЕНКО

Колаж ІМІ

ДІЯЛЬНІСТЬ ІМІ У 2022 році

Захист свободи слова і прав журналістів. Злочини Росії проти медіа.

В перший день російського вторгнення ІМІ запустив моніторинг злочинів Росії проти медіа та журналістів.

567 порушень свободи слова зафіксували експерти ІМІ в Україні у 2022 році. З них 470 порушень вчинила Росія внаслідок свого повномасштабного вторгнення в Україну.

Через повномасштабну війну щонайменше 230 медіа вимушені були припинити свою роботу. Причому не лише в регіонах, де велися бойові дії чи була окупація, але й там, де було відносно тихо, – внаслідок фінансової кризи, спричиненої війною.

За даними ІМІ, у 2022 році росіяни вбили на території України 43 медійники. З них восьмеро – під час виконання журналістської діяльності, і 35 загинули як учасники бойових дій або стали жертвами російських обстрілів не під час виконання журналістських обов'язків.

ІМІ зафіксував 97 випадків порушення свободи слова, за які відповідальна саме українська сторона. Ця кількість є суттєво меншою, ніж у 2021 та 2020 роках. Для порівняння: 2021 року ІМІ зафіксував 197 випадків порушень свободи слова, 2020 року – 229 випадків.

Основними категоріями порушень стали:

- перешкоджання законній журналістській діяльності – 32 випадки,
- обмеження доступу до публічної інформації та кіберзлочини – по 21 випадку.

Загалом порушення свободи слова минулого року зафіксовано в 19 регіонах країни. За кількістю порушень традиційно лідирує Київ з областю.

ІМІ створив увійшов до нової робочої групи при Офісі Генерального Прокурора для розслідування та реєстрації російських злочинів проти ЗМІ та журналістів, та почав співпрацю з міжнародними організаціями з метою направлення російських злочинів до Міжнародного кримінального суду в Гаазі.

На основі даних ІМІ, було порушено понад 140 кримінальних справ за фактами військових злочинів Росії проти медіа та журналістів, та 8 справ було передано до МКС.

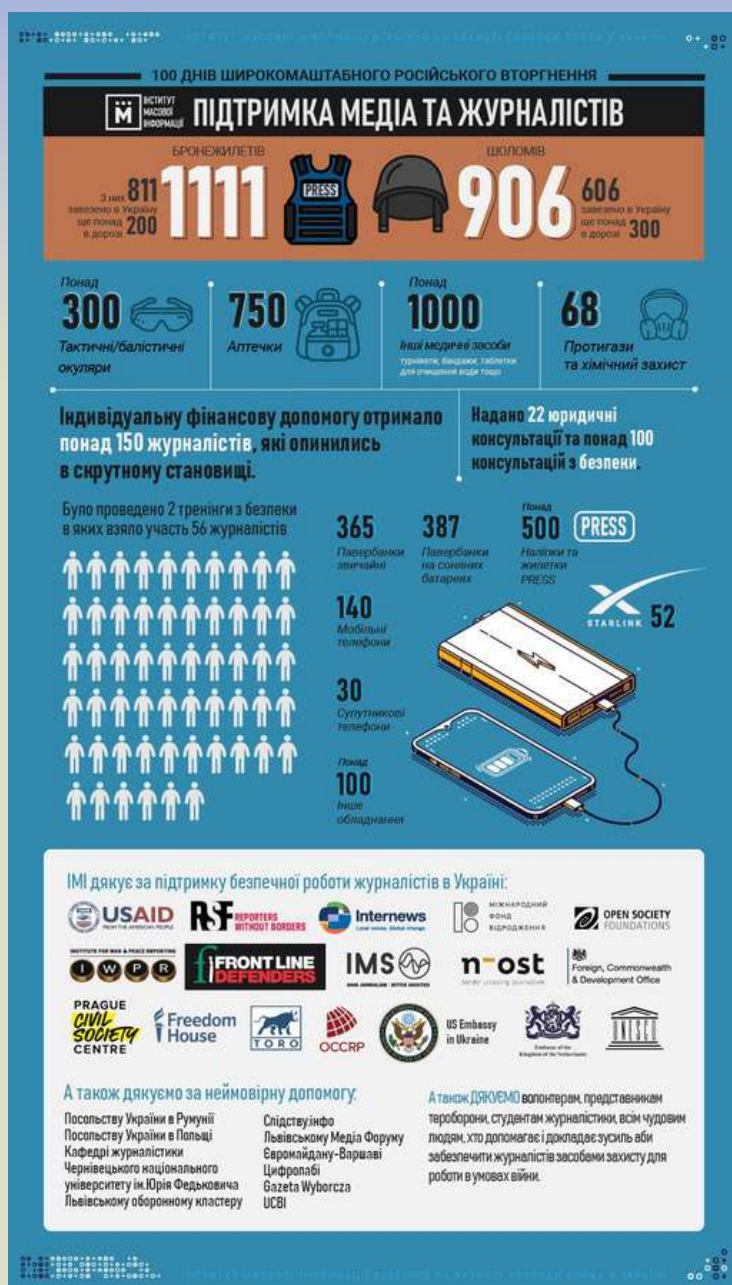
ДІЯЛЬНІСТЬ ІМІ У 2022 році

Саморегуляція і розвиток якісної журналістики

Механізм подання скарг на журналістські матеріали “**МедіаЧек**”, запроваджений за підтримки ІМІ та Detector Media, отримав понад 80 звернень від громадян у 2022 році. **Експерти та юристи підготували понад 30 висновків за результатами звернень.**

Протягом 2022 року ІМІ випустив або доєднався до понад 30 заяв, що стосувалися ситуації зі свободою слова в Україні.

Серед них: заява від журналістів та медійних ГО повернути відібрану через репортажі в Херсоні акредитацію (отримано реакцію влади, акредитацію повернуто), заклик української медіаспільноти притягти до відповідальності російських пропагандистів як воєнних злочинців, заклик виключити "Союз журналістів Росії" з Міжнародної федерації журналістів, відсторонити від участі в нацмарафонах проросійських ведучих, заява Медіаруху та правозахисників до міжнародного тиску на РФ для звільнення журналіста Олега Батурина, заяви щодо нормалізації стосунків між журналістами та військовими в умовах воєнного стану, та інші.

ДІЯЛЬНІСТЬ ІМІ У 2022 році

Опитування

У 2022 році ІМІ продовжив **системні опитування журналістів та медійників**. Зокрема, було проведено опитування щодо роботи журналістів під час війни. Опитування засвідчило, що 20% медійників висвітлюють вторгнення росії на позиціях ЗСУ, 11% – на тимчасово окупованих територіях, а 85% висвітлюють війну у своїх містах.

В опитуванні щодо економічних наслідків для журналістів після пів року війни в Україні фінансовий стан журналістів суттєво погіршився. Про це зазначають 74% опитаних ІМІ медійників з усіх регіонів України.

Також було зроблено опитування щодо становища журналістів в Україні протягом пів року війни. За результатами опитування, протягом пів року повномасштабної війни в Україні п'ять найбільших професійних наслідків для медійників виглядають так:

- зростання навантаження (вказали 56% опитаних ІМІ журналістів);
- проблеми з доступом до інформації (51% респондентів);
- звуження вибору тем, про які є можливість писати (48%);
- зростання небезпек під час роботи журналістом (34%);
- скорочення колективу внаслідок війни (пішли до ЗСУ / ТрО / виїхали) (28%).

У 2022 році було створено робочу групу, в рамках якої Міністерство оборони України спільно з ІМІ, Міністерством культури та інформаційної політики України та провідними журналістами України розробили та публічно погодили правила фото- та відеозйомки обстрілів. Журналістам дозволили відразу задокументувати напади, але повідомити про це із затримкою на 3 години для цивільних об'єктів і 12 годин для військових об'єктів. ІМІ також долучився до робочих зустрічей з Міноборони, ГШ ЗСУ та журналістами, щоб підтримати роботу медіа в умовах воєнного стану.

Юристи ІМІ розробили поправки до законопроекту № 2279 про захист прав журналістів. Закон був прийнятий у парламенті 8 липня 2022 року з поправками, які передбачили, що редакції мають забезпечити журналістів страхуванням та засобами безпеки. Зміни, запропоновані ІМІ, ґрунтувалися на моніторингу Барометра свободи слова.

ДІЯЛЬНІСТЬ ІМІ У 2022 році

Підготовка навчальних матеріалів та проведення тренінгів

11 лютого 2022 року було проведено вебінар “Коли мене відпустить? Як підвищити психологічну стійкість в часи кризових подій”, на якому мова йшла про тривожність, як реагувати на ескалацію медійникам і громадським організаціям, та як підвищити психологічну стійкість. У онлайн-заході взяло участь понад 20 осіб.

31 березня та 8 квітня 2022 року за підтримки Репортерів без кордонів було проведено для журналістів тренінги з першої медичної допомоги, в яких взяло участь близько 30 осіб. Тренінг відбувся в онлайн-форматі.

24 березня та 1 квітня 2022 року за підтримки Репортерів без кордонів було проведено сесії з психологічної підтримки. Заходи відбулися онлайн у закритому форматі за участі професійного психотерапевта. Взяло участь близько 20 журналістів.

6 та 8 квітня 2022 року ІМІ провів тренінги з домедичної допомоги та безпеки. Заходи відбулися у м. Львів, в яких усього взяло участь 54 журналістів.

07 квітня 2022 – участь в дискусії про безпечну роботу фіксерів в районі бойових дії. Львів.

30 вересня та 01 жовтня 2022 у Львові Інститут масової інформації провів дводенний тренінг з домедичної допомоги та допомоги в зоні бойових дій. У тренінгу взяли участь 20 регіональних представників та представниць ІМІ.

13 жовтня 2022 року ІМІ провів онлайн-розмову про безперервну роботу журналістів під час війни: “Як відпочивати щоб відпочити”. Експертка – Анастасія Ніжнік, психотерапевтка-консультантка, співзасновниця Центру психічного здоров'я БрейнКульт і платформи "Хаб стійкості".

28 жовтня відбулася онлайн-розмова про те, як інформація під час війни впливає на журналістів та аудиторію, про сприйняття інформації під час війни та її вплив на всіх нас. Спікером був Ілля Полудьонний, сертифікований гештальт-терапевт, співзасновник платформи онлайн-психотерапії treatfield.

8 листопада 2022 року відбувся вебінар “Нові виміри російської пропаганди. Інформаційні спецоперації в Telegram”. Мова йшла про нові підходи до виявлення і оцінки російської агресивної пропаганди, аналізуємо, які наративи просувають анонімні канали ГРУ після 24 лютого і які ризики несуть псевдоновинні канали-мільйонники.

Підготовка навчальних матеріалів та проведення тренінгів

16.05.2022 - онлайн-тренінг “Правила зйомки під час війни. Що можна/не можна знімати”

17.05.2022 - онлайн-тренінг “Основи фізичної безпеки журналістів”

23.05.2022 - онлайн-тренінг “Правила зйомки під час війни. Що можна/не можна знімати”

24.05.2022 - онлайн-тренінг “Основи фізичної безпеки журналістів”

25.07.2022 - онлайн-тренінг “Правила зйомки під час війни. Що можна/не можна знімати”

26.07.2022 - онлайн-тренінг “Основи фізичної безпеки журналістів”

17.08.2022 - онлайн-лекція "Правила особистої безпеки українців за кордоном"

24.08.2022 - онлайн-лекція “Оцінка та планування ризиків при виїзді з зони бойових дій чи закордон”

26.09.2022 - онлайн-тренінг “Правила зйомки під час війни. Що можна/не можна знімати”

27.09.2022 - онлайн-тренінг “Основи фізичної безпеки журналістів”

30.09.2022 - онлайн-тренінг “Судові комунікації під час війни: антикризові практичні аспекти етичного висвітлення військових злочинів”.

Ірина Земляна, як партнерка з безпеки для 7 журналістів, що працюють в небезпечних зонах, проводить постійний моніторинг їх за спеціальними безпековими протоколами.

Також для грантерів Інтерньюз було проведено тренінги з персональної безпеки та евакуації: **15.02.2022, 16.02.2022, 22.02.2022.**

ІНСТИТУТ
МАСОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ

ВСЕБІЧНО
НА ЗАХИСТІ
СВОБОДИ СЛОВА

Київ 2022